

POSTANOWIENIE

24 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 24 stycznia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku A.C.
z udziałem J.Ś., E.Ś., Z.Ś.
o stwierdzenie zasiedzenia,
na skutek skargi kasacyjnej J.Ś. i A.C.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie
z 31 października 2023 r., XXVII Ca 2583/22,

- 1) odrzuca skargę kasacyjną J.Ś.,**
- 2) odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej A.C.,**
- 3) ustala, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane z jego udziałem w postępowaniu kasacyjnym**

[M.O.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 31 października 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie z wniosku A.C. z udziałem J.Ś., E.Ś. i Z.Ś o stwierdzenie zasiedzenia, na skutek apelacji wnioskodawczyni i uczestników od postanowienia Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim z 29 kwietnia 2022 r., I Ns 238/17, oddalił wszystkie apelacje (pkt 1.), ustalił, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w postępowaniu odwoławczym (pkt 2.).

Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu II instancji wnieśli:

- uczestnik J.Ś., który zaskarżył to postanowienie w zakresie punktu 1. (w zakresie oddalenia wniesionej przez niego apelacji) oraz w zakresie punktu 2., wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania; ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie, że małżonkowie S. i M. Ś. nabyli przez zasiedzenie własność wskazanej przez skarżącego nieruchomości z dniem 2 września 1988 r. Ponadto, skarżący uczestnik wniósł o zasądzenie na jego rzecz od uczestników E. i Z. Ś., o ile będą sprzeciwiać się skardze kasacyjnej, kosztów postępowania za wszystkie instancje (łącznie z postępowaniem przed Sądem Najwyższym), w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych wraz z uiszczoną opłatą skarbową z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

- wnioskodawczyni A.C., która zaskarżyła to postanowienie w całości, wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania; ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie, że małżonkowie M. i S. Ś. nabyli przez zasiedzenie własność nieruchomości wskazanej przez skarżącą z dniem 2 września 1988 r. Ponadto, skarżąca wnioskodawczyni wniosła o zasądzenie na rzecz wnioskodawczyni od uczestników Z. i E. Ś. kosztów procesu za obie instancje i za postępowanie kasacyjne, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uczestnik wskazał, że w sprawie ma występować istotne zagadnienie prawne, które sformułował on w formie następującego pytania: czy umowy dotyczące przekazania nieruchomości w posiadanie, w których zastrzeżono obowiązek płatności czynszu, mogą być kwalifikowane jako umowy dzierżawy skutkujące statusem posiadacza zależnego w sytuacji wytworzenia przez ich strony stałej wieloletniej praktyki, w której czynsz przez posiadacza nie był uiszczany, a wydzierżawiający nie domagał się jego płatności. Skarżąca wnioskodawczyni powołała się natomiast na oczywistą zasadność skargi.

Uczestnicy E.Ś. i Z.Ś. złożyli odpowiedź na skargę kasacyjną wnioskodawczyni, wnosząc o jej oddalenie oraz o zasądzenie od wnioskodawczyni na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wniesiona przez uczestniczkę podlegała odrzuceniu, natomiast skarga kasacyjna wnioskodawczyni nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c. do elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej należy m.in. oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem czy jest ono zaskarżone w całości czy w części (pkt 1), a także sformułowanie wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żadanego uchylenia i zmiany (pkt 3). Elementy te mają dla skargi charakter konstrukcyjny, a ich brak powoduje odrzucenie skargi *a limine* bez uprzedniego wezwania o usunięcie dostrzeżonych uchybień (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 października 2022 r., I CSK 3656/22).

W poddanej pod rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego skardze kasacyjnej uczestnik nieprawidłowo sformułował jej wnioski, tak główny jak i ewentualny. W ramach wniosku głównego skarżący nie oznaczył bowiem zakresu żadanego uchylenia postanowienia Sądu II instancji.

W świetle art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. konieczne jest oznaczenie zakresu, w jakim zaskarżone orzeczenie ma zostać uchylone lub uchylone i zmienione, albo wprost, albo co najmniej przez jednoznaczne odesłanie do prawidłowo określonego zakresu zaskarżenia, także jeśli orzeczenie zostało zaskarżone w całości. Sąd Najwyższy nie ma bowiem możliwości ustalania za skarżącego tego, czy żądanie w skardze uchylenia i zmiany zaskarżonego orzeczenia miałoby oznaczać orzeczenie jako całość, czy orzeczenie w zaskarżonej (lub jeszcze innej) części (postanowienie SN z 26 września 2022 r., I CSK 1563/22). Określenie zakresu zaskarżenia oraz wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia stanowi przedmiot odrębnych wymogów formalnych skargi kasacyjnej, co oznacza, że strona powinna w obu tych kwestiach odrębnie sformułować własne stanowisko

(zob.np. postanowienia SN: z 20 kwietnia 2022 r., I CSK 2268/22; z 18 maja 2023 r., II CSKP 1087/22).

Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do tego, aby w sytuacji, gdy skarżący nie wskaże w skardze kasacyjnej zakresu, w jakim zaskarżone orzeczenie miałoby zostać uchylone, samodzielnie przyjmować, że domaga się on uchylenia orzeczenia w zakresie wynikającym ze wskazanego w skardze kasacyjnej zakresu zaskarżenia. W świetle regulacji k.p.c. to obowiązkiem skarżącego jest dokładne określenie zakresu oczekiwanego uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

W skardze uczestnika wadliwie został również sformułowany wniosek ewentualny o orzeczenie co do istoty sprawy. W tym miejscu należy zauważyć, że na etapie postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy nie rozpoznaje ponownie sprawy, lecz jedynie dokonuje oceny prawidłowości zastosowania norm prawnych przez sąd drugiej instancji. Z tej przyczyny do kompetencji Sądu Najwyższego nie należy zmiana zaskarżanych orzeczeń. W przypadku gdy podstawa naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona, a skargi kasacyjnej nie oparto także na podstawie naruszenia przepisów postępowania lub podstawa ta okazała się nieuzasadniona, Sąd Najwyższy może jedynie uchylić zaskarżony wyrok i orzec co do istoty sprawy (art. 398¹⁶ k.p.c.). Oznacza to, że ewentualne orzeczenie co do istoty sprawy zawsze musi być poprzedzone uchyleniem zaskarżonego orzeczenia (postanowienie SN z 19 października 2022 r., I CSK 2703/22) a Sąd Najwyższy, orzekając na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c., działa w istocie jako sąd drugiej instancji.

Uczestnik, w ramach wniosku o orzeczenie przez Sąd Najwyższy co do istoty sprawy nie wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia ze wskazaniem zakresu tego uchylenia, lecz wyłącznie o zmianę orzeczenia. Tego rodzaju wniosek nie ma jednak podstawy w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.

Odnosząc się w dalszej kolejności do skargi kasacyjnej wnioskodawczyni, nie kwalifikowała się ona do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania, ponieważ nie została spełniona przesłanka wykazania przez stronę skarżącą oczywistej zasadności skargi.

Na tle tej przesłanki w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie każde naruszenie prawa, nawet oczywiste, przesądza o zasadności skargi

kasacyjnej (zob. postanowienia SN: z 15 lutego 2007 r., V CSK 485/06; z 3 marca 2020 r., V CSK 75/19). Sam zarzut naruszenia, nawet oczywistego, określonego przepisu prawa nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem mimo takiego naruszenia prawa, orzeczenie może być prawidłowe (postanowienia SN: z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z 6 listopada 2020 r., III CSK 110/20). Przesłanka „oczywistej zasadności skargi kasacyjnej” nie odpowiada bowiem w pełni przesłance „oczywistego naruszenia prawa” przez wydanie zaskarżonego orzeczenia (postanowienie SN z 20 lutego 2008 r., V CSK 512/07).

Na gruncie przedmiotowej przesłanki chodzi o szczególne, kwalifikowane, wręcz rażące wypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji (nie zaś sąd *a quo*, bowiem skarga kasacyjna nie przysługuje od orzeczeń sądu pierwszej instancji), bez wnikliwego wgłębiania się w merytoryczną analizę trafności orzeczenia (postanowienia SN: z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z 7 października 2010 r., I CSK 189/10; z 28 lipca 2011 r., I CSK 77/11), o wyraźny i istotny błąd z zakresu prawa procesowego lub materialnego, który może mieć wpływ na wynik sprawy (postanowienie SN z 26 kwietnia 2012 r., II CSK 640/11).

Skarżąca upatruje oczywistej zasadności skargi w tym, że Sąd II instancji, błędnie, w ocenie wnioskodawczyni, uznał, że S. i M. Ś. byli posiadaczami zależnymi nieruchomości oraz w tym, że Sąd *ad quem* nie zastosował art. 65 § 2 k.c., nie dokonując wykładni umów dzierżawy złożonych do akt postępowania oraz nie ustalając, że umowa została zawarta dla pozoru i jako taka jest nieważna.

Z argumentacji przedstawionej przez wnioskodawczynię w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wynika, że kwestionuje ona w istocie ustalenia faktyczne oraz ocenę dowodów dokonaną przez Sąd II instancji. Należy jednak zauważyć, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wynikający z tego przepisu zakaz oparcia skargi kasacyjnej na tego rodzaju zarzutach oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia oznacza niedopuszczalność

powoływania się przez skarżącego na wadliwość orzeczenia sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lutego 2024 r., I CSK 5688/22). W związku z powyższym powoływanie się przez skarżącą, w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, na okoliczności związane z dokonaniem przez Sąd II instancji rzekomo błędnej oceny dowodów należy uznać za niedopuszczalne i wykraczające poza kognicję Sądu Najwyższego w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi kasacyjnej.

Nieuprawnione jest również zarzucanie przez skarżącą, że umowa dzierżawy, której stroną mieli być S. i M. Ś., została zawarta dla pozoru i jako taka jest nieważna, co nie zostało ustalone przez Sąd II instancji (nieważność umowy miałyby, w ocenie wnioskodawczynie, świadczyć o tym, że S. i M. Ś. byli posiadaczami samoistnymi nieruchomości, której dotyczyło postępowanie). Pozorność umowy jest bowiem stanem stanowiącym okoliczność faktyczną i jako taka podlega ustaleniu przez sądy *meriti* (postanowienie SN z 19 czerwca 2024 r., I CSK 1904/23). Aktualne pozostają zatem uwagi przedstawione powyżej dotyczące braku możliwości powoływania się w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na ewentualne uchybienia sądu II instancji w zakresie oceny dowodów lub ustaleń faktycznych.

Z przytoczonych względów należało odrzucić skargę kasacyjną wniesioną przez uczestnika J.Ś. (art. 398⁶ § 3 k.p.c.) oraz odmówić przyjęcia do rozpoznania skargi wniesionej przez wnioskodawczynię A.C. (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 1, 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c.

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[a.t]